મજલિસ કે આદાબ

ઈફાદાત: હઝરત મુફતી અહમદ ખાનપુરી દા.બ.

લીપ્યાન્કર: મવલાના અબ્દુર્રહીમ અબ્દુર્રઉફ નાડા (સુરતી)
કોમ્પોઝીંગ: સલીમ ઈસ્માઈલ રાવત
નાશિર: મકતબા અશરફ, સુરત.

પેશે લફઝ

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡم

نحمدہٗ ونصلی علی رسولہ الکریم-امابعد.

હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપુરી દા.બ. કા રીયાઝુસ્સાલીહીન કા મકબૂલ દરસે હદીષ સાલોં સે મસ્જિદે અન્વાર મેં ચલ રહા હે ઔર બહુત સારે હઝરાત કો ઈસ્સે ફાઈદા પહુંચ રહા હે ખુસૂસી તૌર પર હમ જૈસે તલબા કો અલ્લાહ હઝરતે અકદસ કે ફૈઝ સે હમ સબકો મુસ્તફીઝ ફરમાયે. ઈન્હી દરસોં મે સે ઈસ દરસ કી ઈફાદિય્યત કો દેખતે હૂવે અલ્લાહ ને દિલ મે યે બાત ડાલી કે ઈસ્કો શાયે કિયા જાયે મખ્દૂમી વ મુરશીદી સે જબ ઈસ બાત કા ઈઝહાર કિયા તો અલ્હમ્દુલિલ્લાહ હઝરત વાલા નેં મસર્રત કા ઈઝહાર કરતે હૂવે દુવાઓં કે સાથ ઈજાઝત મહરમત ફરમાઈ ફલિલ્લાહિલ હમ્દુ વલહુશ્શુકરૂ. આપ તમામ હઝરાત સે દુઆ કી દરખ્વાસ્ત હે કે અલ્લાહ ઈસ્કો કબૂલ ફરમાકર આખિરત મેં મગ્ફિરત કા ઝરીયા બનાયે ઔર હઝરત અકદસ કી ઝિયાદા સે ઝિયાદા કદર દાની નસીબ ફરમાયે ઔર હઝરત અકદસ કે સાયે આતિફત કો ખૂબ સિહત ઔર આફિયત કે સાથ બાકી રખ્ખે આમીન.

ખાસ નોંધ ગુજરાતી જાન્નેવાલે હઝરાત કી સહૂલત કે લિયે બાઝ જગાહ ઉર્દુ કે મુશકીલ અલ્ફાઝોં કો બદલ કર ગુજરાતી કે આસાન અલ્ફાઝ લિખે હે. ઈસ લિયે તમામ કારિઈન ઈસ્કો ઉર્દુ અદબ કા રિસાલા ન સમઝે બલ્કે દીન કી બાત કો સમજને ઔર સમજાને કા રિસાલા સમઝેં.

ફકત તાલિબે દુઆ
અબ્દુર્રહીમ સુરતી નાડા.

بِسۡمِ اللهِ الرَّحۡمَنِ الرَّحِيم

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰہِ نَحۡمَدُہٗ وَ نَسۡتَعِينُهٗ وَ نَسۡتَغۡفِرُہٗ وَ نَعُوۡذُ بِاللّٰہِ مِنۡ شُرُوۡرِ أَنۡفُسِنَا وَمِنۡ وَ سَيِّئَاتِ أَعۡمَالِنَا، مَنۡ يَهۡدِهِ اللهُ فَلَا مُضِلَّ لَه، وَمَنۡ يُضۡلِلۡهُ فَلَا هَادِيَ لَهٗ، وَ أَشۡهَدُ أَنۡ لَّا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحۡدَهٗ لَا شَرِيۡكَ لَه، وَ أَشۡهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبۡدُهٗ وَرَسُوۡلُه، صَلَّى اللهُ عَلَيۡهِ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَأَصۡحَابِهٖ وَبَارِكۡ وَسَلِّمۡ تَسۡلِيۡمًا كَثِيۡرًا كَثِيۡرًا۔ امابعد.

ઈસ ઉન્વાન કે તહત યે બતલાના ચાહતે હે કે બેઠને કે આદાબ કયા હે ઔર હમ નશીનોં કે સાથ કિસ તરહ કે આદાબ બરતે જાએં.

ગુંજાઈશ નિકાલ દો હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા કે તુમ મે કોઈ કિસી કો ઉસ જગહ સે ન ઉઠાએ જહાં બેઠા હૂવા હો કે ફિર ખૂદ ઉસ્કી જગાહ બેઠ જાએ લૈકીન ઝરા કુશાદા હો જાવો ઔર ગુંજાઈશ નિકાલ દો હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદી. કે લિયે જબ કોઈ અપની જગાહ સે ઉઠતા થા તો આપ ઉસ જગાહ પર નહી બેઠતે થે.

ઈફાદાત એક તો યે કે કિસી આદમી કી મિલ્કીયત ઔર ઉસ્કી ઝાતી જગાહ હે જૈસે ઉસ્કા અપના ઘર યા ઝાતી કમરા હે યા બેઠને કી મખ્સૂસ જગાહ હે વહાં કોઈ દૂસરા આકર બેઠ ગયા તો ઝાહિર હે કે વો ખૂદ માલિક હે ઔર માલિક કી ઈજાઝત કે બગૈર કોઈ બેઠા હો બલ્કે ઈજાઝત લૈકર ભી બેઠા હો તો ભી ઉસ્કો ઈખ્તિયાર હે કે વહાં સે ઉસ્કો હટાયે.

પબ્લીક મકામાત કા હુકમ ઔર દૂસરી શકલ યે હે કે એક આમ જગાહ હે જો કિસી કી મખ્સૂસ મિલ્ક નહી હે જૈસે મસ્જિદ હે સ્ટેશન કી કુરસીયાં હે યા કોઈ પાર્ક ઔર બાગીચા હે જહાં સબ લૌગ આતે જાતે હે વો કિસી કી મિલ્કીયત નહી હે બલ્કે હર એક કો વહાં બેઠને કી ઈજાઝત હે ઐસી કિસી જગાહ પર

અગર કોઈ આદમી આકર પેહલે સે બેઠ ગયા હે જૈસે એક આદમી મસ્જિદ મે આકર ઈમામ કે પીછે વાલી જગાહ પર બેઠ ગયા તો યે ઐસી જગાહ હે જહાં હર એક કો બેઠને કી ઈજાઝત હે ઔર જો પેહલે આકર બેઠે ઔર કબ્જા જમાએ વો ઉસ જગાહહ કા ઝિયાદા હકદાર હે યે હક્કે અસ્બકીયત કેહલાતા હે અબ બાદ મે આને વાલા કોઈ આદમી ઉસકો વહાં સે ઉઠા નહી સકતા મગર યે કે વો આદમી ખૂદ અપની મરઝી સે ઉઠ કર ચલા જાએ યા નમાઝ કા વકત ખતમ હો ગયા ઔર દૂસરી નમાઝ કે વકત વો જગાહ ખાલી હો ગઈ તો ફિર દૂસરા આદમી વહાં બેઠ સકતા હે.

બાઝ લૌગોં કા મિઝાજ હોતા હે કે મસ્જિદ મે અપને લિયે એક જગાહ મુકર્રર કી હૂઈ હોતી હે અગર કોઈ પેહલે આકર વહાં બેઠ જાતા હે તો યે આકર ઉસ્કો હટા દેતે હે યે જાઈઝ નહી હે હઝરત થાનવી રહ. ને મસ્અલા લિખ્ખા હે કે હર ઐસી મબાહ જગહોં કા યહી હુકમ હે ઔર હમ મે સે અકસર લૌગ ઉસ બીમારી મે મુબ્તેલા હે.

દૂસરે કી ચપ્પલ હટા કર અપની ન રખ્ખે ઈસી તરહ મસ્જિદ મે જહાં જૂતે નિકાલે જાતે હે ઉસ્કા ભી યહી હુકમ હે કે વો એક મબાહ જગાહ હે હર આદમી વહાં જૂતે નિકાલ સકતા હે એક આદમી ને આકર દેખા કે કોને પર એક જગાહ ખાલી હે તો ઉસ્ને અપને જૂતે નિકાલ કર વહાં રખ દિયે તો અબ ઉસ જગાહ કા વો હકદાર હો ગયા જબ તક કે વો ખૂદ અપને જૂતે વહાં સે ન હટાએ વહાં તક કિસી દૂસરે કો ઉસ જગાહ કે ઈસ્તેમાલ કરને કી ઈજાઝત નહી હે લૈકીન હમ લૌગોં કી આદત કયા હોતી હે કિસીને પેહલે સે કોના મે અચ્છી જગાહ દેખ કર અપને જૂતે રખ્ખે હે હમ બાદમે આકર લાત માર કર ઉસ્કે જૂતે હટા દેતે હે ઔર ઉસ જગાહ પર અપને જૂતે રખ દેતે હે ફિર

કોઈ તીસરા આતા હે તો વો ભી લાત માર કર ઉસ્કે જૂતે હટા દેતા હે ઈસ તરહ પેહલે વાલે કે જૂતે ઔર દૂર ચલે જાતે હે ફિર જબ પેહલે વાલા બેચારા નમાઝ સે ફારિગ હો કર બાહર નિકલતા હે તો અપની જગાહ પર અપને જૂતે તલાશ કરતા હે લૈકીન વહાં નહી મિલતે તો વો પરેશાન હોતા હે ઈસ લિયે યે તરીકા સહી નહી હે ઔર ઉસ્કી ઈજાઝત નહી હે.

ટ્રેન મે ઝિયાદા જગાહ રોકના ટ્રેન કે અંદર ભી ઐસા હોતા હે કે એક આદમી પેહલે સે આકર બેઠ ગયા તો અબ આપ ઉસ્કો વહાં સે હટા નહી સકતે જો લૌગ પેહલે સે જગાહ રોકતે હે ઉસ્કી ભી ઈજાઝત નહી હે અગર આપ પેહલે આયે હે તો આપ બેઠ જાયે દૂસરોં કે લિયે જગાહ રખને કા આપકો હક નહી દિયા ગયા હે દૂસરા જો ભી આ રહા હે વો ટિકટ લેકર આ રહા હે ઉસ્કા ભી પૂરા હક હે બાઝ લૌગ ઝિયાદા જગાહ રોકતે હે ઉસ્કી ભી ઈજાઝત નહી હે અગર જગાહ પૂર હો ગઈ હે તો કિસી કો ઉઠા નહી સકતે લૈકીન જો પેહલે સે બેઠે હૂએ હે વો ઝરા ખિસક કર ઔર ફેલાવ કમ કરકે આને વાલે કે લિયે જગાહ કરદે ઔર કુછ ગુંજાઈશ નિકાલ લેં તો અલ્બત્તા ઉસ્કી ઈજાઝત હે અગર જગાહ મે ગુંજાઈશ હો તો ઉસ મે ભી આને વાલે કો મના નહી કરના ચાહિયે બાઝ લૌગોં કી આદત હોતી હે કે ખૂબ ચોળે હો કર બેઠતે હે બાદમે જો લૌગ આતે હે તો વો ખળે રેહતે હે યે દેખ રહે હોતે હે કે સબ પરેશાન હે તબ ભી ઝર્રા બરાબર હરકત કરને કા નામ નહી લૈતે ઐસા નહી કરના ચાહિયે બલ્કે આપ ઉન્કે લિયે ગુંજાઈશ નિકાલ દિજીયે હાં આપ પરેશાની મે મુબતેલા નહોં લેકીન આપને ઝિયાદા કુશાદગી સે જો ફાયદા ઉઠા રખ્ખા હે તો અપને ભાઈ કે લિયે ઝરા ગુંજાઈશ નિકાલ લો.

તીસરી બાત યે ભી હે કે કભી ઐસા હોતા હે કે ખાનદાની યા

ઈલ્મી લિહાઝ સે કિસી ફઝીલત કા હામિલ કોઈ બળા આદમી આતા હે તો ઉસ્કે ઈકરામ ઔર અદબ કે તૌર પર યા અજરો સવાબ હાસિલ કરને કી નિય્યત સે આદમી ઉઠ જાતા હે ઔર ઉસ્સે અપની જગાહ બેઠને કે લિયે દરખ્વાસ્ત કરતા હે તો અગર બગૈર કિસી જબ્ર ઔર દબાવ કે ખૂદ ઉઠ ગયા હે તબ તો અલગ બાત હે લૈકીન બાઝ મરતબા અકીદતમંદ ઝબરદસ્તી ઉઠવાતે હે કે હઝરત આ રહે હે યે જગાહ ખાલી કરો ઐસા કરના બિલ્કુલ સહી નહી હે વો દેખ કર ખૂદ ઉઠ જાએ યા ઉસકો મુતવજ્જે કિયા ગયા ઔર વો અપની મરઝી સે ઉઠા તો દૂસરી બાત હે લૈકીન અગર ઉઠને કે લિયે ઉસ્કાજી તો ચાહતા નહી થા ઉન લૌગોંને ઝબરદસ્તી કબ્ઝા કર લિયા તો યે સહી નહી હે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદી. કા મામૂલ બતલાયા ગયા કે અગર કોઈ આદમી અઝ ખૂદ ઉઠ જાતા તબ ભી આપ ઉસ્કી જગાહ પર નહી બેઠતે થે વો ખિયાલ ફરમાતે થે કે હો સકતા હે વો શરમા હુઝૂરી મે ખળા હો ગયા હો ઈસ લિયે કે બાઝ મરતબા ઐસા હોતા હે કે અંદર સે દિલ તો નહી ચાહતા લૈકીન અગર ન ઉઠે તો અચ્છા ભી નહી લગતા ઈસ લિયે બાદિલે નાખ્વાસ્તા ઉઠ જાતા હે ઉલમાને લિખ્ખા હે કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદી. મઝીદ એહતેયાત ઔર તકવા કે પેશે નઝર ઉસ જગાહ પર નહી બેઠતે થે બાકી મસ્અલા યહી હે કે વો અઝ ખૂદ ઉઠા હો તો ઉસ ને અપના હક આપકે લિયે છોળ દિયા ઈસ લિયે આપ બેઠ સકતે હે.

ઈસાર બિલ્કુર્બ એક બાત ઔર હે મસલન એક આદમી પેહલે સે આકર મસ્જિદ મે પેહલી સફ મે બેઠા હૂવા હે તો અબ વો કિસી દૂસરે કે લિયે પેહલી સફ વાલી જગાહ ખાલી કરે જો ઈસાર બિલ્કુર્બ કેહલાતા હે કે નૈકી કે કામોં મે અપને આપ પર

દૂસરોં કો તરજિહ દેના યે જાઈઝ હે યા નહી? તો ઉસ પર ફુકહાને મુસ્તકિલ કલામ કિયા હે કે દો સૂરતેં અલગ અલગ હે એક સૂરત તો યે હે કે અપની ઝરૂરીયાત ઔર ખ્વાહિશાત કે મામલા મે ઈસાર સે કામ લેના મસલન મૈ ખાના ખા રહા હૂં ઔર આપ આ ગએ તો મૈને ખાના છોળ દિયા ઔર આપ કે લિયે પૈશ કર દિયા આપકો અપને ઉપર તરજીહ દી યે તો અચ્છી બાત હે ઔર નૈકી કા કામ હે કુર્આન(સૂરએ હશર–૯) મે ઉસ પર તારીફ કી ગઈ હે.

ઈન ચીઝોં મે તો અપની ખ્વાહિશ કે મુકાબલે મે દૂસરોં કો તરજીહ દી જાએ.

લૈકીન દૂસરી સૂરત યે હે કે પેહલી સફ મે આપકો મૌકા મિલા થા જો એક ઈબાદત કી ચીઝ હે આપ ઉસ્કો છોળ કર વો જગાહ દૂસરે કો દે રહે હે તો ઉસ પર ફુકહાને કલામ કિયા હે બાઝ તો ઉસ્કી ઈજાઝત નહી દેતે કે આપ ઈબાદત કે મામલા મે બે પરવાહી બરત રહે હે ગોયા આપ યે સમજ કર હટ રહે હે કે મુજે પેહલી સફ કી ઝરૂરત નહી હે ઈસ લિયે ઐસા નહી કરના ચાહિયે લૈકીન દૂસરે હઝરાત યે કેહતે હે કે અપને આપકો પેહલી સફ કા મોહતાજ સમજતે હૂએ ઈકરામ કે લિયે અગર કોઈ આદમી અપની જગાહ ખાલી કરે તો ઉસ્કી ગુંજાઈશ હે હાં જહાં ખાલિસ ઈબાદત કા મામલા હો વહાં ઉસ્કી ઈજાઝત નહી દી ગઈ હે.

પેહલે બેઠને વાલા ઝિયાદા હકદાર હે હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા તુમ મે સે કોઈ આદમી જબ મજલિસ સે ઉઠા ફિર લૌટ કર આયા તો વો ઉસ્કા ઝિયાદા હકદાર હે.

ઈફાદાત યહાં દૂસરા મસ્અલા બતા રહે હે કે મસલન એક આદમી મસ્જિદ મે આકર પેહલે સે બેઠા હૂવા હે અભી નમાઝ

નહી હૂઈ હે ઔર ઉસ કો કોઈ ઉઝર પેશ આ ગયા જૈસે પેશાબ કા તકાઝા હૂવા યા વુઝૂ ટુટ ગયા તો વો મજબૂરન અપને ઉસ તકાઝા કો પૂરા કરને કે લિયે ઉઠ કર ગયા ઔર સાથ હી સાથ કોઈ ઐસી શકલ ઈખ્તિયાર કી કે જિસ સે લૌગ યે સમજેં કે વો દોબારા આને વાલા હે જૈસે અપના રૂમાલ કલમ યા કોઈ ઔર ચીઝ રખ દી તો ચૂંકે વો પેહલે સે બેઠા હૂવા થા ઈસ લિયે ઉસ જગાહ કા વહી હકદાર હે વો વુઝૂ કરને કે લિયે ગયા ઉસ દૌરાન કોઈ આદમી આકર વહાં બેઠ ગયા તો યે ઉસ્કો વહાં સે ઉઠા સકતા હે ઈસ લિયે કે યે અપની ઈસ જગાહ કો છોળ કર નહી ગયા થા બલ્કે મજબુરી કી વજહ સે વુઝૂ કરને કે લિયે ગયા થા ઔર યે એક ઐસી ચીઝ હે જિસ કો હમ સબ ભી સમજ સકતે હે એસા મામલા ટ્રેન મે બહુત પૈશ આતા હે કે કોઈ આદમી સીટ કે ઉપર બેઠા હો ઔર પૈશાબ કે લિયે જાયે તો સારા ડબ્બા ખળા હો તબ ભી કોઈ શખ્સ ઉસ્કી જગાહ પર અપના હક નહી સમજતા જબ વો વાપસ આતા હે તો લૌગ ખૂદ સમજ જાતે હે કે વો છોળ કર નહી ગયા થા ઈસ લિયે ઉસ પર ઉસી કા હક હે હાં અગર ઉસ જગાહ કો છોળ કર ચલા ગયા હો ઔર કોઈ ઐસી અલામત ભી નહી રખ્ખી થી બલ્કે ઉસ્કે અંદાઝ હી સે માલૂમ હો રહા થા કે યે જગાહ છોળ કર જા રહા હે તો અબ વો કિસી કો નહી ઉઠા સકતા.

અપની જગાહ રખવાના બાઝોં કી આદત હોતી હે કે ખૂદ આયે બગૈર કિસી દૂસરે કે ઝરીયા સે જગાહ પર કબ્જા કરાતે હે કે કિસી દૂસરેને ઉસ્કે લિયે રૂમાલ રખ દિયા તો ઉસ્કી શરીઅત ઈજાઝત નહી દેતી હાં ખૂદ આકર બેઠા હો ઔર કિસી વજહ સે જાને કી નૌબત આઈ હો તો ઉસ સૂરત મે રૂમાલ વગૈરા રખ સકતે હે.

બાદ મે આને વાલા મજલિસ કે કિનારે બેઠે હઝરત જાબિર રદી. ફરમાતે હે કે હમ જબ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી મજલિસ મે હાઝિર હોતે થે તો જહાં મજલિસ ખતમ હોતી થી વહી બેઠ જાતે થે.

જૈસે હમારી યે મજલિસ પેહલે સે લગી હૂઈ હે ઔર બાદ મે કોઈ નયા આદમી આયા જો લૌગોં કો ચીર કર આગે આને કી કોશિશ કરે તો યે બુરા હે યે તો સબ લૌગોં કો તકલીફ પહુંચાના હૂવા ઈસ્કી શરીઅત ઈજાઝત નહી દેતી બલ્કે શરીઅત યે કેહતી હે કે જબ આપ બાદ મે આયે હે તો જહાં મજલિસ ખતમ હો રહી હે ઔર આખરી આદમી જહાં બેઠા હે વહી બેઠ જાઈયે યે ભી આદાબે મજલિસ મે સે હે ચારોં કિનારોં કે આખરી હિસ્સેમે જહાં બેઠના ચાહો બેઠો લૈકીન બીચમે ન આવો બીચમે આના દૂસરોં કો તકલીફ પહુંચાના હે. (અબૂ દાવૂદ તિરમિઝી)

લૌગોં કો ચીર કર આગે ન બઢે હઝરત સલમાન ફારસી રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા કોઈ આદમી જુમ્આ કે રોઝ ગુસલ કરે ઔર અપની તાકત કે મુતાબિક પાકી હાસિલ કરે પૂરે જિસમ કી સફાઈ કરે તેલ લગાએ ખૂશબૂ હો તો વો લગાએ ફિર વો અપને ઘર સે મસ્જિદ જાને કે લિયે ઈસ શાન સે નિકલે કે મસ્જિદ મે પહુંચને કે બાદ દો આદમીયોં કે દરમીયાન તફરીક ન કરે બેઠે હૂયે લૌગોં કો ચીર કર આગે ન જાયે ફિર અલ્લાહને જો તૌફીક દી વો નમાઝ પઢે યાની નફલ સુન્નત ફિર ઈમામ જબ ખુત્બા દેને લગે તો ખામોશી સે સુન્તા રહે તો ઉસ્કે ઈસ જુમ્આ સે લેકર આઈન્દા જુમ્આ તક કે સારે છોટે ગુનાહ માફ હો હી જાએન્ગે.

ઈસ લિયે કે બળે ગુનાહ તો આદમી જબ તક તૌબા ન કરે વહાં

તક માફ નહી હોતે ઈસ રિવાયત કો સિર્ફ ઈસ નુકતા કી તરફ મુતવજ્જા કરને કે લિયે લાએ હે કે જબ આપ મસ્જિદ મે દાખિલ હોં ઔર લૌગ સફે બના કર બેઠે હૂએ હોં તો આપ ઉન્કો ચીર કર આગે ન બઢેં ઉસ્કી ઈજાઝત નહી હે અલ્બત્તા અગર આગે કી જગહોં કો ખાલી રખ કર પીછે સફ બનાને વાલોંને ગોયા અપની રિઆયત કા હક ખતમ કર દિયા યાની હમે ઉન્કે સાથ રિઆયત કરની ચાહિયે થી કે હમ ઉન્કો ચીર કર આગે ન જાએં લૈકીન ઉન્હોંને આગે જગહેં ખાલી છોળ કર અપની રિઆયત કા હક ખૂદ હી ખતમ કર દિયા ઈસ લિયે ઐસી સૂરત મે કોઈ આદમી લૌગોં કો ચીર કર આગે કી ખાલી જગહેં પુર કરના ચાહે તો કર સકતા હે.

દો કે બીચમેં ન ઘુસે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ રદી. સે રિવાયત હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા કિસી આદમી કે લિયે જાઈઝ નહી કે દો આદમીયોં કે દરમીયાન તફરીક કરે મગર ઉન દૌનો કી ઈજાઝત સે.

દૂસરી રિવાયત કે અલ્ફાઝ સે ઈસ બાત કી મઝીદ વઝાહત હો જાતી હે દો આદમી બેઠે હૂયે હોં ઔર કોઈ આદમી આકર ઉન્કે બીચ મે આળ ડાલ કર બેઠ ગયા તો યે બુરા સમજા જાયેગા ઉન્કી ઈજાઝત કે બગૈર ઉસ તરહ બીચ મે બેઠને કી ઈજાઝત નહી હે ઈસ લિયે કે અગર ઉન્કી ઈજાઝત કે બગૈર દરમીયાન મે બેઠેગા તો ઉન્કે લિયે નાગવારી ઔર તકલીફ કા ઝરીયા હોગા ઔર કિસી મોમિન કો કિસી ભી તરહ તકલીફ પહુંચાને કી ઈજાઝત નહી હે. (અબૂ દાવૂદ તિરમિઝી)

હલકા કે બીચ મે ન બેઠે હઝરત હુઝૈફા બિન યમાન રદી. સે રિવાયત હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઉસ આદમી પર લઅનત ફરમાઈ જા હલકા કે બીચ મે બેઠ

જાયે.
મતલબ યે હે કે લૌગ દાઈરા બના કર ગુફતગુ મે મશગૂલ હે બાત ચીત કર રહે હે ઔર કોઈ આદમી આકર ઉન સબ કો ચીર કર ઉન્કે બીચ મે બેઠ જાયે તો ઉસ્કો ઐસા ન કરના ચાહિયે થા કે ઉસે મના કિયા ગયા હે ફિર ભી કરતા હે તો ઐસે આદમી પર લાનત હે. (તિરમિઝી શરીફ)

આરામ સે બેઠેં હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી રદી. ફરમાતે હે કે મૈંને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કો ઈરશાદ ફરમાતે હૂએ સુના બેહતરીન મજલિસ વો જિસમે કુશાદગી હો.
યાની બેઠને વાલે બગેર કિસી તંગી કે આરામ સે બેઠેં જગાહ મેં અગર વુસ્અત હે તો તંગી કરને કી ઝરૂરત નહી હર એક અપની હેસીયત કે મુતાબિક આરામ સે બેઠે તાકે સબ લૌગ અખીર તક ઈત્મીનાન સે બેઠ સકેં કિસી કે લિયે તકલીફ ઔર પરેશાની કા ભી બાઈસ ન હો ઉસ્કો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને બેહતરીન મજલિસ ફરમાયા હે.

કફ્ફારએ મજલિસ

(૧) હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ફરમાયા કોઈ કિસી મજલિસ મે બેઠા ઔર ઉસમે બે હૂદા ઔર બેકાર કી બાતોં કી કસરત હૂઈ હો તો અગર ઉસ જગાહ સે ઉઠને સે પેહલે યે દુઆ પઢ લે તો ઉસ મજલિસ મે જિતની બે હૂદગી હૂઈ વો સબ અલ્લાહ માફ કર દેન્ગે.
(૨) હઝરત અબૂ બુરઝા અસ્લમી રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ હયાતે તય્યીબા કે આખરી ઝમાના મે જબ મજલિસ સે ઉઠને વાલે હોતે તો યે દુઆ પઢા કરતે થે.

એક આદમીને પૂછા એ અલ્લાહ કે રસૂલ આજ કલ મજલિસ કે અખીર મે આપ ઐસી દુઆ પઢતે હે જો પેહલે નહી પઢતે થે? યાની પેહલે આપકા ઈસ દુઆ કે પઢને કા મામૂલ નહી થા અબ આપને મામૂલ બના લિયા હે તો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા મજલિસ મે જો બે હૂદગીયાં ઔર લાયાની હો જાયા કરતી હે યે દુઆ ઉસકે લિયે કફ્ફારે કા કામ દેતી હે.

દુઆ:

سُبْحَانَکَ اللّٰھُمَّ وَبِحَمْدِکَ أَشْھَدُ أَنْ لاَ إِلٰہَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَیْکَ

ગફલત કી તલાફી હર વો મજલિસ જિસ મે અલ્લાહ કા ઝિકર ન હો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કે ઉપર દુરૂદ ન ભેજા ગયા હો કિયામત કે રોઝ ઐસી મજલિસ ઉન મજલિસ વાલોં કે લિયે બાઈસે હસરત હોગી.

મતલબ યે હે કે જિસ મજલિસ મે બેઠને વાલોં કે ઉપર શુરૂ સે લેકર આખિર તક એસી ગફલત તારી રહી કે અલ્લાહ કે ઝિકર ઔર ઉસ્કી યાદ કી નોબત હી નહી આઈ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દુરૂદ નહી ભેજા ગયા તો વો પછતાએન્ગે કે કાશ ઈસ મજલિસ મે હમ શરીક ન હૂયેં હોતે ઈસ હસરત કો દૂર કરને કે લિયે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને એક તરીકા બતલા દિયા યે ભી નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કી શફકત ઔર મુહબ્બત કી બાત હે કે ઉમ્મત કી તરફ સે અગર ગફલત કા કામ હો ગયા તો ઉસ્કી તલાફી કી શકલ ભી બતલા દી.

લૈકીન એક બાત યાદ રહે કે ઈસ મજલિસ મે જો છોટે ગુનાહ હૂયે હે વો ઈસ દુઆ સે માફ હોન્ગે અગર બળે ગુનાહ કિયે ગએ મસલન કિસી કી ગીબત કી ગઈ હે જૂઠ બોલા હે કિસી કી તહકીર કી ગઈ હે કિસી કા મઝાક ઔર ઠઠ્ઠા કિયા ગયા હે

તો કફ્ફારયે મજલિસ વાલી દુઆ સે ભી વો ગુનાહ માફ નહી હોગે ઉન્કે લિયે તૌબા ઝરૂરી હે વૈસે અગર દિલ તવજ્જુ કે સાથ ઔર માના કા ઈસ્તેહઝાર કરતે હૂવે પઢેગા તો ઈસ સૂરતમે વો ગુનાહભી માફ હો સકતે હે.

મજલિસ મે પઢને કી દુઆ: તરજુમા હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કિસી મજલિસ સે બહુત કમ ઉઠતે થે મગર દુઆ કે યે કલિમાત ઝરૂર પઢ કર લિયા કરતે થે ગોયા આપ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા મામૂલ ઈસ દુઆ કા ભી થા એ અલ્લાહ અપની ઈતની ખશીયત ઔર ઈતના ખૌફ હમેં અતા ફરમા જો હમારે ઔર તૈરી નાફરમાની કે દરમીયાન રૂકાવટ બન જાએ ઔર અપની ઈતાઅત ઔર ફરમાંબરદારી કી ઈતની તૌફીક અતા ફરમા જિસ કે ઝરીયેતુ હમે જન્નત તક પહુંચાદે ઔર હમે યકીન કી ઈતની મિકદાર અતા ફરમા જિસ કે ઝરીયા દુનીયા કી મુસીબતેં હમારે લિયે આસાન કરદે એ અલ્લાહ તૂં હમારે કાનોં હમારી આંખો ઔર હમારે દૂસરે કુવા કે ઝરીયા હમે ફાયદા પહુંચા જબ તક કે તુ હમેં ઝિન્દા રખ્ખે ઔર ઉન સારે આઝા કો હમારે બાદ તક બાકી રખ ઔર હમારા વારિસ બના ઔર હમારા ઈન્તેકામ ઉન લૌગો પર રખ જો હમ પર ઝુલ્મ કરેં ઔર જો હમ સે અદાવત ઔર દુશ્મની રખને વાલેં હે ઉન્કે મુકાબ્લા મે તૂ હમારી મદદ કર ઔર હમારે દીન કે અંદર કોઈ નુકસ ઔર કમી ન આને દે દુનીયા કો હમારી ફિકરોં કા ગાલિબ હિસ્સા ઔર હમારી કોશિશોં કી ઈન્તેહા ન બના ઔર જો હમ પર રહમ ન કરેં ઐસે દુશ્મનો હમ પર મુસલ્લત ફરમા. (તિરમિઝી શરીફ)

ગુનાહ કયૂં હોતા હે? ઈસ દુઆ કે અંદર ચંદ બાતેં કાબિલે તવજ્જુહ હે.

(૧)આદમી ગુનાહોં કા જો ઈરતેકાબ કરતા હે વો ખૌફ ઔર ખશીય્યત કી કમી કી વજહ સે કરતા હે ઈસ લિયે સવાલ કિયા ગયા કે હમેં અપના ઈતના ખૌફ અતા ફરમા કે તૈરે ઈસ ખૌફ કે નતીજા મે હમ તૈરી નાફરમાની સે બાઝ રહેં યે ભી ગૌર કરને કા મકામ હે કે ખૌફ કે લિયે હદ બંદી કરદી ગઈ કે ઈતના હી ખૌફ અતા ફરમા જો નાફરમાની સે બાઝ રખને કા ઝરીયા બન જાયે ઈસ લિયે કે કભી ખૌફ ઈતના ઝિયાદા હો જાતા હે કે આદમી માયૂસ હો કર બેઠ જાતા હે તો વો પસંદીદા નહી હે ઈસ લિયે ખૌફ કી ઈતની હી મિકદાર મતલૂબ હે જા અલ્લાહ કી નાફરમાની સે આદમી કો બાઝ રખને વાલી હો.

(૨) અલ્લાહ કી ઈતાઅત ઔર ફરમાંબરદારી પર મિલને વાલે અજરો સવાબ કા ઔર પૈશ આને વાલે હાલાત ઔર આઝમાઈશોં પર અલ્લાહકે યહાં જો અજરો સવાબ મિલને વાલા હે ઉસ્કા ભી ઈતના ઝિયાદા ઈસ્તેહઝાર ઔર એતેમાદ ઔર યકીન હો કે ઝરાસી ભી તકલીફ ઔર બીમારી આઈ સર મે દર્દ હૂવા યા ઔર કોઈ નુકસાન હો ગયા તો સોચે કે ઉસ પર અલ્લાહ કે યહાં મુજે અજર મિલેગા અગર આદમી યે સોચ લે તો સારે હાલાત ઔર પરેશાનીયાં ઈસ કે લિયે આસાન હો જાયેં નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ફરમાતે હે મોમિન કો કાન્ટા ભી ચુભતા હે તો ઉસ પર અલ્લાહ કી તરફ સે સવાબ મીલતા હે. (મુસ્લિમ શરીફ)

હદીષ મે આતા હે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા દુનીયા મે જિન લૌગોં પર મુસીબતેં ઔર બીમારીયાં આઈ થી ઉન્કો કિયામતકે રોઝ જબ સવાબ મિલેગા ઉસ્કો દેખ કર આફીયત વાલે લૌગ જિન પર દુનીયા મે કોઈ મુસીબત નહી આઈ થી તમન્ના કરેંગે કાશ દુનીયા મે હમારે જિસ્મોં કો કેંચીયોં સે કાટા જાતા. (તિરમિઝી—૨૫૮૨)

મતલબ યે હે કે અગર હમારા યકીન બન જાયે કે જો ભી મુસીબત આતી હે વો ફાઈદે સે ખાલી નહી હે મસલન તિજારત નહી ચલ રહી હે તો આદમી યે યકીન રખ્ખે કે કોઈ બાત નહી યે મુસીબત હમારે લિયે આખિરત કે અજરો સવાબ કા બાઈસ હે તો કભી પરેશાની ઔર ટેન્શન નહી હોગા જિત્ને ભી ટેન્શન હે વો યકીન કી કમી કી વજહ સે હે.

(૩) બાઝ મરતબા એૈસા હોતા હે કે આદમી અભી મરા નહી કે ઉસ સે પેહલે બીનાઈ રૂખ્સત હો જાતી હે શુનવાઈ યાની સુનને કી સલાહીયત રૂખ્સત હો જાતી હે દૂસરે આઝા જૈસે હાથ પાઉ જવાબ દેને લગતે હે દિમાગ કી કુવ્વત હાફઝા જવાબ દેને લગતા હે મતલબ યે હે કે આમ તૌર પર આદમી કે કુવા જો અલ્લાહ કી અઝીમ નેઅમતેં હે વો સારે બુળ્હાપે મે ધીરે ધીરે કામ કરના છોળ દેતે હે તો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને હમેં યે દુઆ સીખાઈ એ અલ્લાહ જબ તક તૂ હમેં ઝિન્દા રખ્ખે ઉસ વકત તક હમારી સારી સલાહીયતેં બરાબર કામ કરતી રહેં કિસી મે કોઈ કમી ન આયે કાન અપના કામ કરતે રહેં આંખે અપના કામ કરતી રહેં દૂસરે કુવા અપના કામ કરતે રહેં બલ્કે હમ જબ દુનીયા સે જાએં તો વો મૌજૂદ ઔર બાકી હો ઉન્કો વારિસ બના યાની અખીર ઝિન્દગી તક બાકી રખ.

(૪) ઔર હમારે દીન કે અંદર કોઈ નુકસ ઔર કમી ન આને પાયે મુસીબત કા અસર અગર દુનીયા પર પળા કે તિજારતમેં કોઈ નુકસાન હો ગયા કોઈ ઔર બીમારી આ ગઈ તો વો ઝિયાદા પરેશાની કી બાત નહી હે લૈકીન જો મુસીબત દીનકે મામલે મે આઈ જૈસે પેહલે નમાઝોં કી પાબંદી થી અબ નમાઝેં છૂટને લગીં જમાત છુટને લગી તિલાવત કા એહતેમામ થા લૈકીન અબ વો એહતેમામ બાકી નહી રહા ઉસી કો માંગા ગયા

કે એ અલ્લાહ યે મુસીબત નહી આની ચાહિયે ઈસ લિયે કે યે બળી ખતરનાક ચીઝ હે.
(૫) ઔર દુનીયા કો હમારી ફિકરોં કા ગાલિબ હિસ્સા ન બના ઔર ન હમારી કોશિશોં કી ઈન્તેહા બના યાની ઐસા ન હો કે જબ ભી હમ કુછ સોચેં તો દુનીયા હી કો સોચેં ઔર જો ભી મેહનતેં કરેં દુનીયા હી કે લિયે કરેં બલ્કે દુનીયા કે લિયે હમારી સોચ ઔર હમારી મેહનત ઝરૂરત કે બકદ્ર હો બાકી સારી સોચ ઔર મેહનત આખિરત કે લિયે હો.
(૬) એ અલ્લાહ જો લૌગ હમ પર રહમ ન કરેં ઐસે દુશ્મનોં કો હમ પર મુસલ્લત ન ફરમા માલૂમ હૂવા કે જો બેરહમ દુશ્મન મુસલ્લત કિયે જાતે હે વો હમારે ગુનાહોં હી કા નતીજા હોતે હે. અલ્લાહ ઉસ સે હમારી હિફાઝત ફરમાયે ઈસ લિયે આદમી કો ચાહિયે કે યે દુઆ માંગતા રહે.
બાઈસે હસરત મજલિસ હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદી. ફરમાતે હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા જો લૌગ ઐસી મજલિસ સે ઉઠતે હે જિસ મે અલ્લાહ કા ઝિકર ન કીયા ગયા હો તો વો ઉસ મજલિસ સે ઐસે ઉઠતે હે જૈસે મરે હૂએ ગધે પર સે ઉઠે હોં ઔર યે મજલિસ ઉન કે લિયે કિયામત કે રોજ હસરત કા ઝરીયા હોગી. (અબૂ દાવૂદ)
જિસ મજલિસ મે ઝિકર ન હો હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદી. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હે કે લૌગોંને જો મજલિસ ભી ઐસી લગાઈ જિસ મે અલ્લાહ કા ઝિકર ન હૂવા ઔર જિસ મે ઉન્કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દુરૂદ શરીફ ન પઢા ગયા વો મજલિસ ઉન પર વબાલ હોગી અગર અલ્લાહ ચાહેગા તો ઉસ પર ઉન્કો અઝાબ દેગા ઔર ચાહેગા તો માફ કરદેગા.
હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદી. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ

સલ્લમ કા ઈરશાદ નકલ ફરમાતે હે કે જો આદમી ઐસી જગાહ બેઠા જહાં અલ્લાહ કા ઝિકર નહી કિયા ગયા તો વો બેઠક ઉસ્કે લિયે વબાલ હોગી ઔર જો કહીં લેટા જિસ મે અલ્લાહ કો યાદ ન કિયા ગયા તો વો લેટના ઉસ્કે લિયે વબાલ હોગા.

ઈસ લિયે જો ભી મજલિસ હો ઉસ્મે આદમી કા દિલ અલ્લાહ કી તરફ લગા હૂવા હોના ચાહિયે બુઝુર્ગોંને લિખ્ખા હે કે દિલ કા હાલ વહી હોના ચાહિયે જો કુતુબનુમા (કિબ્લા દીખાને કા આલા) કા હોતા હે આપ લૌગોંને કુતુબનુમા તો દેખા હોગા ઉસ્કો આપ કિસી ભી હાલત મે રખ્ખો ઉસ્કી સૂઈ હમેશા શુમાલ કી તરફ હી રેહતી હે ઈસી તરહ હમ ભી કૈસી હી મજલિસ મે હોં દોસ્તો મે હોં અપને કારોબાર મે મશગૂલ હોં બસ હમારા દિલ અલ્લાહ કી તરફ મુતવજ્જે હોના ચાહિયે આદમી અલ્લાહ કી યાદ સે ગાફિલ ન રહે ઉસી કી તરફ હમારે દિલ કી સૂઈ લગી રહે તબ હી કલ્બ કો સુકૂન હાસિલ હોગા ઔર યહી મત્લૂબ હે હઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ને જિતની ભી દુઆએં બતલાઈ હે કે ખાને સે પેહલે યે દુઆ પઢો આખિર મે યે દુઆ પઢો સોને સે પેહલે યે દુઆ પઢો ઉઠો તો યે દુઆ પઢો ઔર ભી જો દુઆએં રખ્ખી ગઈ હે ઉન્કા મકસદ યહી હે કે આદમી કિસી હાલત મે ભી અલ્લાહ સે ગાફિલ ન હો હર કામ કે શુરૂ મે અલ્લાહ કી યાદ કરલી ફિર આખિર મે ભી અલ્લાહ કી યાદ કરલી તો બીચ વાલે હિસ્સા મે અગર કુછ ગફલત ભી રહી તો ઉસ્કી તલાફી હોજાએગી ઔર શુરૂ ઔર આખિર કી વજા સે ઈન્શાઅલ્લાહ વો માફ હો જાએગી.

દિન કે શુરૂ મે અલ્લાહ સે અહદ બાઝ બુઝુર્ગ ફરમાતે હે આદમી સુબહ કી નમાઝ સે ફારિગ હો કર ઉસી જગાહ બેઠે બેઠે અપને મામૂલાત પૂરે કરકે જબ ઉઠને વાલા હો તો ઉઠને

સે પેહલે અલ્લાહ સે એક અહદ કરલે.

તર્જુમા એ અલ્લાહ મૈરી નમાઝ મૈરી ઈબાદત મૈરા જિના ઔર મરના તેરે હી લિયે હે એ અલ્લાહ આજ કે દિન મે અભી ઉઠને સે લેકર શામ કો સોને તક મૈં જો કુછ ભી કરૂંગા મૈરે સારે કામ તેરે હી લિયે હોન્ગે ઈસ તરહ એક મરતબા અલ્લાહ સે અહદ કરલે ફિર દિન ભર કોશિશ મે લગા રહે ઔર ઈધર ઉધર રહે કે અલ્લાહ કી નાફરમાની ઔર ગુનાહ કી નૌબત ન આએ વૈસે અહદ કર લિયા યે ભી ઈન્શાઅલ્લા કાફી હો જાએગા અગર ઉસ્કા એહતેમામ કરલેગા તો ઈન્શાઅલ્લાહ યે ફઝીલત હાસિલ હો જાએગી ઈસ લિયે હમેં ઈસ લિયે હમેં ઈસ બાત કા એહતેમામ કરના ચાહિયે કે હમારી કોઈ મજલિસ અલ્લાહ કી યાદ ઔર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દુરૂદ સે ખાલી ન હો દુરૂદ શરીફ ભી એક તરહ કા ઉમ્દા ઝિકર હી હે.

વ આખિરૂ દઅવાના અનિલ્હમ્દુલિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન. વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા રસૂલિહિલ કરીમ વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમઈન, આમીન.

